

ELÄINAVUSTEISEN TYÖSKENTELYN MUODOT

eläinavusteinen terapia, toiminta ja opetus

Terapiakoirakoulutus Keteliini, Virpi Vesanen

2017

Ihmisen hyväksi, koiran ehdoilla

VIRPI VESANEN

- ▶ Terapiakoirakoulutus Keteliinin sivutoiminen yrittäjä, terapiakoirien koulutusta sekä lajikoulutuksia agilityssa, TOKOssa ja hyppytekniikassa
- ▶ opiskelen Denverin yliopistossa eläinavusteista interventiota, Institution of Human-Animal Connection (IHAC)
  - ▶ Animals and Human Health Certificate program
  - ▶ Jatko-opinnot Animal Behavior Institutessa (v.2018)
- ▶ Suomen Eläinkoulutuskeskuksen kursseja (eläinten oppimispsykologia, 2016)
- ▶ omat koirat sheltit Kete ja Toto sekä belgianpaimenkoira Gere

Sisältö

- ▶ ELÄINAVUSTEINEN TYÖSKENTELY
  - ▶ työskentelyn eri muodot (terapia, toiminta ja opetus)
  - ▶ terminologia
- ▶ KOIRAN KOULUTUS ELÄINAVUSTEISEEN TYÖHÖN
  - ▶ koiran ominaisuudet
  - ▶ koulutettavia asioita
  - ▶ koiran hyvinvointi ja turvallisuus
  - ▶ koiran soveltuvuuden arviointi

Eläinavusteisuus ja eläinavusteinen työskentely

- ▶ Eläinavusteinen työskentely (eläinavusteinen interventio) on yläkäsite eläinavusteille terapialle, toiminnalle ja opetukselle
- ▶ *"Eläinavusteisuus on tavoitteellista ja suunniteltua interventiota, jossa eläin tarkoituksellisesti sisällytetään tai osallistetaan terveydenhuollon, kasvatuksen ja koulutuksen sekä sosiaalihuollon palveluihin tavoitteena saada aikaan terapeuttisia vaikutuksia ihmisissä."*
- ▶ Eläinavusteinen toiminta (AAA)
  - ▶ vierailutoiminta esim. vanhainkodeissa
  - ▶ myös ammatillinen toiminta
- ▶ Eläinavusteinen terapia (AAT)
  - ▶ eläinavusteinen toimintaterapia, psykoterapia, fysioterapia, puheterapia
- ▶ Eläinavusteinen opetus (AAE)
  - ▶ kasvatustyö kouluissa ja päiväkodeissa

Terapiaeläin

- ▶ terapiaeläin -nimitystä käytetään eläimistä, jotka osallistuvat johonkin eläinavusteisen intervention tyyppiin: toimintaan, terapiaan tai opetukseen
- ▶ terapiaeläintä ei ole koulutettu toimimaan yhden ihmisen hyväksi vaan ennemminkin koulutettu olemaan vuorovaikutuksessa kaikenlaisten ihmisten kanssa
- ▶ terapiaeläimet ovat useimmiten ohjaajiensa omia lemmikkejä, työskentelevät ohjaajansa kanssa tarjoten palveluja muille (lähde: *Pet Partners*)
- ▶ terapiakoira, terapiakissa, terapiahevonen

Eläinavusteinen terapia (Animal-Assisted Therapy AAT)

- ▶ Eläinavusteinen terapia on tavoitteellinen, suunniteltu ja jäsennelty terapeuttinen interventio, jonka tarjoaja on terveysalan ammattilainen
- ▶ Tarkoituksena on parantaa asiakkaan fyysistä, kognitiivista ja/tai sosio-emotionaalista toimintaa.
- ▶ Terapiaeläin osallistuu asiakkaan hoito- ja kuntoutusprosessiin, käynnit ovat ennakkoon sovittuja, terapiajakson pituus on suunniteltu, terapialla on selkeät tavoitteet ja asiakkaan edistymistä seurataan ja mitataan sekä prosessi dokumentoidaan.

Kuka voi tarjota?

Eläinavusteista terapiaa voivat antaa Valviran hyväksymä psykoterapeutti, toimintaterapeutti, fysioterapeutti tai puheterapeutti. Tarjoaja on koulutettu ammattilainen (lissensioitu, alan loppututkinto tai vastaavan tasoinen koulutus), jolla on alan asiantuntijuus ja kokemus omalta alaltaan.

Eläinavusteinen toiminta (Animal-Assisted Activity AAA)

Vapaaehtoistoiminta

- ▶ voidaan toteuttaa vapaaehtoistyönä
- ▶ eläimen ohjaajan ei tarvitse työskennellä sosiaali- ja terveysalalla. Vaikka toiminta on vapaaehtoista, ohjaajan tulee olla kuitenkin perehdytetty eläinavusteiseen toimintaan sekä laitos- ja asiakaskäyntien tekemiseen.
- ▶ Tavoitteena on lisätä ihmisen hyvinvointia motivoivin, kasvatuksellisin tai mielihyvää tuottavin keinoin.
- ▶ Suomen Karva-kaverit ry, Kennelliiton Koirakaverit

Ammatillinen eläinavusteinen toiminta

- ▶ ammattimaisesti eläinavusteista toimintaa voi tarjota terveydenhuollon, sosiaalitoimen ja/tai pedagogiikan ammattilainen.
- ▶ suunniteltua ja tavoitteellista vuorovaikutusta, joka toteutetaan eläinohjaaja -tiiminä
- ▶ sosiaalityöntekijä, sosionomi, geronomi, lähihoitaja, kodinhoitaja, kehitysvammaistenhoitaja

Eläinavusteinen opetus (Animal-Assisted Education AAE)

- ▶ Eläinavusteinen opetus (tai eläinavusteinen erityisopetus) on tavoitteellinen ja suunniteltu interventio, jolla on kasvatuksellinen ja/tai koulutuksellinen tavoite ja pyrkimys parantaa asiakkaan sosiaalisia ja kognitiivisia taitoja. Eläimen soveltuvuus tehtävään tulee varmistaa.

Kuka voi tarjota?

- ▶ Eläinavusteista opetusta voivat tarjota opettajat, erityisopettajat ja muut kasvatusalan tutkinnon suorittaneet henkilöt.
- ▶ Eläinavusteisuus perusopetuksessa voi olla esimerkiksi eläimen vierailu koululuokassa, tavoitteena lisätä oppilaiden ymmärrystä ja tietoa vastuullisesta eläinten kohtelusta.
- ▶ Eläinavusteisuus erityisopetuksessa voi olla esimerkiksi koira-avusteinen lukuohjelma, jossa koira osallistuu ihmisen oppimisprosessiin

Kenelle eläinavusteisuutta tarjotaan?

- ▶ Ammattilaisella tulee olla hyvä kokemus työstään, jotta hän voi turvallisesti osallistaa siihen eläimen (keskittyminen sekä asiakkaaseen että eläimeen samanaikaisesti)
- ▶ Arvioitava keille asiakkaille eläinavusteisuus sopii, miten he voivat siitä hyötyä, mitä riskejä on olemassa ja miten niihin voi varautua
  - ▶ allergiat, zoonoosit (eläimien ja ihmisten välillä tarttuvat taudit), pelot, aiemmat kokemukset eläimistä, kulttuurillinen tausta, suhtautuminen eläimiin (tai tiettyyn eläimeen)
  - ▶ merkittävä syy eläinavusteisuuden poisrajaamiselle on asiakkaan impulsiivinen tai aggressiivinen käytös

KOIRAN KOULUTUS ELÄINAVUSTEISEEN TYÖHÖN

Millainen on hyvä koira eläinavusteiseen työskentelyyn?

- ▶ Yksilön luonne on ratkaisevaa
- ▶ Koiran tulee olla terve ja hyvinvoiva (säännölliset eläinlääkärintarkastukset)
- ▶ Nauttii myös vieraiden ihmisten seurasta, läheisyydestä
- ▶ Suhtautuu positiivisesti erilaisiin ihmisiin
- ▶ Osaa rentoutua eri ympäristöissä ja tilanteissa
- ▶ On ohjaajansa hallinnassa, luottaa ohjaajaansa

- ▶ Kasvatuksella ja koulutuksella voidaan tukea ja vahvistaa koiran ominaisuuksia

Lähtökohtia

- ▶ Pentutestaukset - oikean pennun valinta
  - ▶ Pennun emän ja isän luonteet tärkeitä
  - ▶ Pennun kokemukset kasvattajan luona
- ▶ Suhteen luominen uuteen omistajaan, luottamuksen rakentaminen
- ▶ Koiran elekielen lukemisen opettelu alkaa (milloin se on jännittynyt, hermostunut, innostunut, rento, väsynyt)
- ▶ Omistajan tärkein tehtävä: pennun sosiaalistaminen
  - ▶ Sosiaalistuminen alkaa jo kasvattajan luona (samassa taloudessa elävät aikuiset, lapset, muut lemmikit, sisätilat, ulkotilat ja piha, eri lattiapinnat ja -kaltevuudet, muu ympäristö, äänet jne.)
  - ▶ Pennun uusi omistaja jatkaa sosiaalistamista pennun luovutuksesta (n. 7-8 vko) eteenpäin (12-viikkoisena pennun tulisi jo olla nähnyt ja kokenut suurin osa eri asioista)
  - ▶ Riippuen suunnitellusta työtehtävästä pentu tulee turvallisesti totuttaa tuleviin työskentelytiloihin, tuleviin "asiakkaisiin" (lapset, vanhukset, kehitysvammaiset jne.), toisiin koiriin ja asioihin, joita voidaan ennakoida kuuluvan koiran elämään myöhemmin
  - ▶ Harjoittelu aloitetaan aina ilman muita häiriöitä!

Koulutettavia asioita

Koira

- ▶ Rauhoittuminen eri tilanteissa ja ympäristöissä
- ▶ Koiran käsittely ja hoitotoimenpiteet
- ▶ Kontaktin ottaminen ohjaajaan, hihnassa kulkeminen
- ▶ Perustotelevaisuus (odota, istu, jätä ym.)
- ▶ Etsintä- ja jäljestystehtävät (nenäkäyttö)
- ▶ Naksutin-ehdollistuminen (naksutin, tai muu ääni)

Ohjaaja

- ▶ Koiranlukutaito ja elekieli
- ▶ Koiran oppimisprosessi, miten koira oppii, koulutusmetodit
- ▶ Koiran hyvinvoinnin tukeminen (liikunta, lepo, ravinto, aktiviteetit)
- ▶ Koiran terveydestä ja puhtaudesta huolehtiminen

Koiran hyvinvointi ja turvallisuus

- ▶ Jokaisen työskentelevän koiran terveys ja hyvinvointi tulee ottaa erityisen tarkasti huomioon (omat viikkotarkastukset, eläinlääkärikäynnit)
- ▶ Koiran omistaja/ohjaaja on vastuussa koiransa hyvinvoinnista kaikissa tilanteissa
- ▶ “Nauttiiko koirani työskentelystä, johon sen osallistan?”
  - ▶ Jos eläin ei nauti työskentelystä, riski sairastumiseen tai negatiiviseen käytökseen kasvaa
- ▶ Koiran ohjaajan tulee ymmärtää koiransa “rauhottavat signaalit”, jotta voi tunnistaa koiransa stressin ja ennakoiden vähentää tilanteesta koiralle aiheutuvaa haittaa
- ▶ Päiväkirjan pitäminen koiran käyttäytymisestä, missä tilanteissa reagoi tietyllä tavalla, mitä tapahtumia sitä edelsi, terveydestä, tapahtumista
- ▶ Koira voi sopia tiettyyn tehtävään paremmin kuin toiseen, ja ohjaajan tulee huomioida, että tämä voi myös muuttua koiran vanhetessa

lähde: <http://suzanneclothier.com/the-articles/ethical-considerations-animal-assisted-therapy>

Koiran soveltuvuusarviointi eläinavusteiseen työskentelyyn

- ▶ Kyseessä enemmänkin arviointi kuin testi, jossa käydään yhdessä ohjaajan kanssa läpi koiraan liittyviä asioita
- ▶ Tarkoituksena saada käsitys sen hetkisestä tilanteesta
- ▶ Sisältää monia osiota
  - ▶ koiran historia, terveys ja muut lähtökohdat
  - ▶ eläinavusteisen työn historia tai tulevat suunnitellut työt
  - ▶ koiran hallinta eri tilanteissa
  - ▶ koiran suhtautuminen ihmisiin, yllättäviin tilanteisiin, vieraan ihmisen käsittelyyn, yms.
- ▶ Arvioinnin lopputuloksena ohjaaja saa hyvän käsityksen koiransa ominaisuuksista, millaiseen työskentelyyn se soveltuu (tai soveltuuko), mitkä koiran vahvuudet ovat, mahdolliset kehittämis- ja kouluttamistarpeet sekä riskit, jotka on hyvä ottaa huomioon suunnitellessa sen työtehtäviä
- ▶ Arvioinnin jälkeen voidaan tehdä suunnitelmat tarvittavalle koulutukselle, uusiin tehtäviin opettamiselle, jo opittujen taitojen vahvistamiselle

YHTEYSTIEDOT

- ▶ <http://keteliini.fi>
- ▶ info@keteliini.fi
- ▶ 046 617 2013
- ▶ <http://koirax.com>
(ilmainen online-palvelu
koiranomistajille)

KIRJALLISUUTTA

- ▶ *Handbook for Animal-Assisted Therapy*, Fine, A. 4th ed., Academic Press, CA
- ▶ *Rauhoittavat signaalit*, Rugaas, Turid, 2007
- ▶ *The Puppy and the Young Dog - About Growing Up*, Rugaas, Turid